

Faglighed og skriftlighed Fund og perspektiver

Rysensteen Gymnasium, 4. marts 2015

Ellen Krogh

Professor, Syddansk Universitet

Leder af projekt Faglighed og skriftlighed

Projekt Faglighed og skriftlighed

- Grundantagelse:
Elever lærer sig fag gennem skrivning og skrivning gennem fag.
- Relevans:
Skriftlighedens eksplosivt voksende betydning.
- Finansiering af Det Frie Forskningsråd 2010-2015:
Eksplorativ forskning.
- Det særlige:
Etnografiske længdestudier
Det systematiske elevperspektiv.

Datagrundlaget

Skoler

- 3 folkeskoler, en sjællandsk, to jyske
- 18 gymnasieskoler - 9 jyske og 9 sjællandske
10 stx, 3 hf, 3 hhx, 3 htx

Elever

- I længdestudierne: 20 elever/kursister
- Elever i 3 niendeklasser
- Elever/kursister i 6 gymnasieklasser (deltagere i kortere undervisningsforløb samt anonyme forfattere til eksamenstekster).

Den udvidede skriveopgave

- Hvad vil det sige at blive endnu bedre til at udtrykke sig skriftligt?
- Hvilke skriftlige ressourcer er det vigtigt for eleverne at udvikle?
- Skolens udvidede skrivedidaktiske opgave:
 - Ny skriftlighed → faglig skriftlighed, men også elevens studieforberedende skriveprojekt
 - Digital kommunikationsteknologi → akademisk skriftlighed, men også en eksplosion af andre genrer og udtryksformer.

Skriveridentitet og stemme

- Elever lærer af skrivning når de kan identificere sig med skriveprojektet, og når de har en egen stemme i teksten.
- Skrivning er identitetsarbejde.
- En egen stemme er udtryk for en investering i stoffet og i skrivningen.
- Stemmer kan trænes og udvikles i faglig skrivning som bærere af faglig autoritet.
- Stemmer og udtryksressourcer kan udbygges i eksperimenterende, kreative opgaver hvor det er muligt at skrive sig ud over kanten af det kendte.
- Skriverudvikling ser ud til at gå forud for skriveudvikling.

Overgangen fra folkeskolen

- Fra folkeskolens fortællende, kreative skrivning med udgangspunkt i personlige holdninger og hverdagserfaringer - til gymnasiets kritiske, sagligt argumenterende skrivning med udgangspunkt i tekster og faglig kundskab.
- ”Jeg synes bare man lærer at se mere kritisk på tingene. Også tit når man læser tingene, så skal man ikke bare tro på det.”
- Unødvendigt dramatiske og frustrerende overgangserfaringer.
- Overgange kan være en frugtbar ny start og lærerig omorganisering af erfaring og kundskab: ”Det er en helt anden verden. Og jeg kan lide det.”

Den faglige skrivning

- De faglige skrivekulturer stor betydning for elevernes møde med fagene og for deres oplevelse af hvordan de klarer sig
- Fysiknørden Amalie der taber sin naturvidenskabelige interesse i htx. Rasmus der begejstres over en ny form for matematik i virksomhedsøkonomi på hhx. Daniel der står helt af i Kultur- og samfundsfagsgruppen på hf. Jens, den evige 7'er i dansk.
- 'Alle lærere er skrivelærere' – realiseres kun i modereret form
- Lærere i "indholds-fag" har ofte primært fokus på fagligt indhold i elevtekster. Der savnes opmærksomhed på elevernes skriftlige læreprocesser.
- Metarefleksion og kulturændringer i de faglige skrivekulturer.

Eksamensorientering

- Vægtningen af eksamensgenrer og eksamenstræning i undervisningen.
- Positionerer eleven som en der skal dokumentere hvad han/hun har lært, og skjule sine faglige svagheder.
- Mere plads til undersøgende og afsøgende skrivning hvor usikkerhed er en faglig dyd og kundskab er skrivningens formål, også for eleverne.
- Undersøgende og eksperimenterende skrivning skaber rammer for fagligt og sprogligt engagement. Skriverudvikling driver skriveudvikling.

Samskrivning – didaktiske muligheder

- Elever skriver vældig meget sammen både i skolen og uden for skolen
- Den lange tradition i de naturvidenskabelige fag for gruppevise forsøg og samskrivning af journaler og rapporter
- De digitale forandringer af samskrivningens former og mulighederne for deling af kundskab og tekst
- Et underdidaktiseret felt med store potentialer.

Respons på elevskrivning

- Skriveprocesserne og læreprocesserne ind i undervisningen
- Uhensigtsmæssige og vilkårlige elevstrategier
- Forskellige typer af lærercommentarer:
 - At sammenblende fejldiagnosticering og lærefokuseret respons
 - Den brugbare respons der udpeger handlemuligheder
 - Behovet for respons på intention og ræsonnement
 - Fryden og ligeværdigheden når der er en oprigtig læser.

Brugsorienteret skrivning

– et udvidet procesbegreb

- Endnu et underdidaktiseret område:
den usynlige, brugsorienterede skrivning
- Et erfaringsværksted for faglig skrivning
- En udvidet procesdidaktik:
kommunikative kæder hvor kundskab fordybes og forædles, og
hvor elevernes selvregulerede tænkeværktøj spiller en vigtig rolle
 - Som appropriering og kreative bidrag til faglige læreprocesser
 - Som trappetrin til større skriftlige produkter.
- Understøtte og synliggøre progressionen i elevernes eget læringsarbejde.

Perspektiver

- Etnografisk forskning: gøre det kendte fremmed og det fremmede kendt: elevernes perspektiv
- Økologisk validitet: genkendelighed, relevans
 - At give nye indsigter og handlemuligheder
 - At kvalificere didaktiske refleksioner og beslutninger
 - At bidrage til at gymnasiet kan løfte alle elevers skrivekompetencer og give en basis for at eleverne udvikler deres egne stemmer i skoleskrivningen.

TAK